

Medlemstidning för Svenska Logopedförbundet

LOGOPEDNYTT

Nummer 5 september 2004

CPLOL i Tallin

Färsk lönestatistik

Innehåll 5-04

- 4 NYTT FRÅN STYRELSEN
- 5 KURSREFERAT
Språkstörning ur ett specialpedagogiskt perspektiva
- 6 LÖNEN - EN DRIVKRAFT
Förutsättningarna för ett lyckat lönesamtal
- 7 TVÅ ÅR MED SACO LÖNESÖK
En succé på akademikernas löneemarknad
- 8 LÖNERNA STEG MED 4,8 PROCENT
Färsk lönestatistik
- 11 LOGOPEDSTÄMMA I GÖTEBORG
Abstracts sökes!
- LOGOPEDFÖRBUNDETS FÖRBUNDSMÖTE
Dags att nominera ombud!
- CHEFLOGOPEDMÖTE
Nionde gången i Köpenhamn
- 12 CPLOL I TALLIN
Rapporter från mötet i maj 2004
- 14 RECENSION
Stress och den nya ohälsan
- 15 REKOMMENDERAD INGÅNGSLÖN
Nya riktlinjer arbetas fram
- 16 FORSKNING
Acoustic speech research in Umeå
- 18 STUDENTUELLT
Intervju med Pia Apt, neurologoped
- 24 MÅNADENS LOGOPEDHISTORIA

Ordinarie styrelse- ledamöter

Ingrid Kongslöv
Ordförande
Mob: 0733-42 99 47
ingrid.kongslöv@dik.se

Inger Gillholm
Kursansvarig
inger.afasi@telia.com
Tel 044-12 93 99

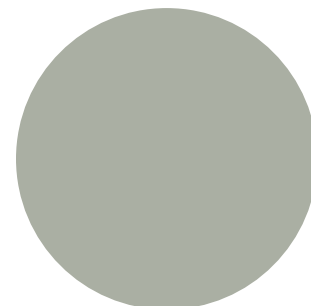
Ulrika Guldstrand
Sekreterare
ulrika.guldstrand@staffanstorp.se
Tel 046-25 11 37

Karin Huddenius
Kontaktpersonsansvarig
karinhuddenius@hotmail.com
Tel 08-642 54 18

Åsa Mogren
Vice ordförande/Ledamot
asa.mogren@privat.utfors.se
Tel 031-50 26 30

Sanna Wennerfeldt
Kassör
susanna.wennerfeldt@orebroll.se
Tel 019-602 14 63

Sabina Bro
Studentledamot
Tel: 0733-742 333
sabina.bro@spray.se

SLOF

Box 760, 131 24 Nacka
slof@dik.se
www.logopedforbundet.se

ANSVARIG UTGIVARE

Karin Åström
Iko
Box 760, 131 24 Nacka
Tel: 08-466 24 00
Fax: 08-466 24 13

Tryck

Trydells Tryckeri
artiklar sändes till redaktörerna:
Camilla Björnram
Tel 0739-82 89 87
Elvira Berg
Habilitekets förskola, Korsvägen 18,
183 30 Täby, tfn: 08 – 758 25 26
logopednytt@dik.se
Redaktionen förbehåller sig rätten att
språkligt ändra och förkorta bidrag.

ANNONSER SÄNDES TILL:

Caroline Kejnemar
DIK
Box 760, 131 24 Nacka
Tel: 08-466 24 11
Fax: 08-466 24 13
caroline.kejnemar@dik.se

UTGIVNINGSPLAN:

Nr	Manus- stopp	Annons- stopp	Platsann- stopp	Läsaren tillhandta
5	5/8	11/8	13/8	31/8
6	9/9	15/9	17/9	5/10
7	14/10	20/10	22/10	9/11
8	18/11	24/11	26/11	14/12

ANNONSPRISER (inkl. moms)

Annons- storlek	Plats-/ Kursannons	Produkt- annons
1/1-sida	7 840:-	7 840:-
2/3-sida	6 900:-	6 900:-
1/2-sida	5 410:-	5 410:-
1/3-sida	4 740:-	4 740:-
1/4-sida	3 840:-	3 840:-
1/8-sida	3 070:-	3 070:-

Tillägg för begärd placering: 15%

Tillägg för dekorfärg: 10%

Omslagsbild: C. Björnram

Prenumerationspris: 530:-/år
Temanummer: 50:-

När jag flyttade till Sverige från Italien märkte jag direkt att svenskar har en förkärlek för att träffas i grupp och under ordnade former diskutera gemensamma intressen. Varje ny bekantskap visade sig vara med i en eller flera grupper med regelbundna möten: vinklubben, släktforskare, koloniföreningen, studieförbundet och allt möjligt mellan himmel och jord.

För att inte tala om kören! Alla kring mig sjöng, repade och reste med sina köror. I början tog alla för givet att jag också sjöng: italienska, logoped, vad kan man vänta sig? Men jag sjunger inte.

- Har du aldrig varit med i någon kör? frågade man mig med förtvivlan i rösten och miner som stora frågetecken. Och jag skakade på huvudet, lika förtvivlad. För det är faktiskt så att även om jag velat, så fanns det ingen kör att gå med i. Och inte heller någon vinklubb. Eller något studieförbund. Eller koloniförening. Italienare sjunger när man har fest. Diskuterar och jämför sina frimärksamlingar när man råkar prata om det. Men ingen kommer på tanken att boka upp regelbundna möten för det, och definitivt inte upprätta ett protokoll, välja styrelse eller skriva stadgar, förutom för en sak: facket. Den fackliga rörelsen är mycket stark i Italien, och det är självklart att vara med i facket. Jag är uppvuxen med en pappa som är ombud och som har suttit i oändliga förhandlingar. Ständigt har det varit berättelser hemma om arbetsgivar krav, kollektivavtal, anställningsvillkor, arbetsmiljö och allt man kan tänka sig i sammanhanget. Så när jag flyttade hit var det självklart för mig att söka mig till facket. Jag fick inte vara med i början eftersom jag inte hade legitimation, inte arbetade som logoped och inte heller var student, så jag gick med i Hotell&Restaurang istället, eftersom jag arbetade som servitris då. Men jag prenu-

mererade på Logopednytt! Och så fort legitimationen kom så bytte jag till SLOF. Efter ett tag blev jag dock fundersam och började tvivla på om det verkligen var meningsfullt att vara med. Jag menar, man fick förhandla lönen själv! Men sen kom alla kloka ord från pappa tillbaka. "Vara med" är inte bara att vara registrerad och betala sina avgifter, utan välja sina ombud, lämna synpunkter, åsikter, förslag och kritik, så att arbetet, villkoren och våran röst, ständigt kan förbättras. Det handlar om en sann demokratisk process, där var och en har möjlighet att påverka. Vi logopeder är på gott och ont en liten yrkeskår. Det negativa är bland annat att vi inte syns tillräckligt, att arbetsmiljön ofta är präglad av oförståelse för logopediska frågor, medan det positiva är bland annat att i en liten organisation är det lättare att påverka, t ex genom att välja ombud. Dessutom sysslar SLOF inte bara med löner (detta är mera DIKs område, som alla nog vet) utan man kan faktiskt diskutera mer logopediska frågor, som t ex att satsa på utvecklingen av yrkesrollen och internationellt samarbete. Eller starta ett logopediskt förlag, vilket ligger mig väldigt nära hjärtat. Det hade pappa aldrig kommit på att göra!

Liisa Strömer

Nytt från styrelsen

- I mitten av juni var det vårdförbunds-
möte på SRATs kansli. De allra flesta
vårdförbund från SACO var represen-
terade, däribland Läkarförbundet som
fått en ny ordförande, Eva Nilsson
Bågenholm. Bland annat diskuterades
en remiss som behandlar frågan om
legitimation och skyddad yrkestitel för
dietister, biomedicinare, kiropraktorer
m fl. Det framkom även att ett antal
vårdförbund, precis som vi, har förän-
drat utformning av sina respektive
medlemstidningar.
- Styrelsen har besvarat Socialstyrelsens
remiss ”Förslag till nya föreskrifter om
ansvar för remisser för patienter inom
hälso- och sjukvården, tandvården
mm”. Vill du läsa remissvaret så finns
det givetvis på hemsidan, [www.logo-
pedforbundet.se](http://www.logopedforbundet.se).
- Norska Logopedförbundet hade sitt
”landsmöte” kring midsommar. Tyvärr
hade ingen ur den svenska styrelsen
möjlighet att delta.
- Det har kommit många lönefrågor och
frågor om konsultarvoden till styrelsen
under våren och sommaren. Vi håller
för fullt på att se över nya rekomen-
dationer både för ingångslöner och
konsultarvoden. Rekommendationerna
kommer att presenteras i kommande
nummer av LN samt på hemsidan så
snart vi är klara.
- Nästa styrelsemöte äger rum i
Göteborg den 17 september. I anslut-
ning till detta möte kommer vi även att
träffa styrelsen för Dietisternas Riks
Förbund.

Ingrid Kongslöv
Ordförande

Gå in på www.diktafonen.se
redan idag och gör din röst hörd!

Tema: Utbildning!

Du har väl inte glömt bort att nästa nummer är ett
temanummer om Logopedutbildningen?
Detta med anledning av att Logopedutbildningen vid
Karolinska Institutet fyller 40 år i år! Vi ser fram emot
era bidrag, allt som har anknytning till
Logopedutbildning på något sätt vill vi läsa!
Skicka in era alster senast 9/9 till logopednytt@dik.se.

/Redaktionen

Språkstörning ur ett specialpedagogiskt perspektiv 20 poäng

Distanskurs, med delvis nätburen undervisning, som sker på halvfart i samverkan mellan högskolorna i Karlstad, Umeå och Malmö.

För ganska precis ett år sedan skrev jag och informerade om ovanstående kurs. Vår förhoppning var att logopederna skulle söka kursen. Det har varit en utmaning att utveckla en kurs för logopederna och pedagogerna där kunskapen kring begreppet språkstörning varierar redan i det initiala skedet. Utvecklingen av kursen har krävt ett stort arbete och kursledningen bestående av logoped och specialpedagoger såg med viss blygsam tänkbara svårigheter vid kursgenomförandet.

I januari 2004 startade ovanstående kurs med ca 40 studenter. Antalet sökande till kursen var betydligt fler, men vid den slutgiltiga antagningen framkom svårigheter för många av de sökande att få tjänstledigt samt/eller ekonomisk hjälp från arbetsgivare och man tackade därför nej till erbjuden studieplats. Kursen som vänder sig till logopederna och lärarna (förskollärare, fritidspedagoger och grundskollärare) som arbetar med eller kommer att arbeta med barn med språkstörning har, vid den utvärdering som gjorts efter vårens studier, visat sig bli en uppskattad och utvecklande kurs. Kursens deltagare är speciallärare, specialpedagoger, resursspersoner och logopederna vid främst språkförskolor, särskolor och grundskolor. Den heterogena yrkessammansättningen har haft en positiv effekt på de diskussioner som förts på kursens webbsida. Man har ventilerat sin yrkesroll, arbetssituation samt möjligheter att stödja barn med språkstörning på olika orter i landet. Man

har dryftat litteraturen och haft olika diskussionsfrågor med utgångspunkt från läst litteratur.

I kursen har nu de två första momenten avslutats. Det första momentet Specialpedagogiskt förhållningssätt, 5 poäng innebär att den studerande ska erhålla insikt i det specialpedagogiska kunskapsområdet samt kunna problematisera runt begreppet «att möta alla barn». Många intressanta diskussioner har förts runt det relationella och kategoriska synsättet på specialpedagogisk tillämpning och hur det fungerar när det gäller barn med språkstörning. Även specialpedagogens förändrade yrkesroll har diskuterats och på vilka olika sätt skolan nyttjar den resursen. En videoföreläsning med professor Jerry Rosenqvist väckte många livliga diskussioner och hade även en viss provocerande effekt på många!

I momentet Språkstörningens inverkan på individens utveckling och lärande, 5 poäng har livfulla diskussioner initierats med kurslitteraturen kopplad till praktisk erfarenhet. Bland annat har D. Bishops bok *Uncommon Understanding, Development and Disorders of Language Comprehension in Children* varit en mycket uppskattad kursbok och logoped och doktorand Barbro Bruce's heldagsföreläsning om barn med språkstörning och nya forskningsrön kopplad till diagnosen rönt stor uppskattning och väckte fortsatt nyfikenhet och intresse.

I kursen har nu 10 poäng avverkats och de studerande kommer, under hösten, att fortsätta med momentet AKK, 5 poäng där bland annat logoped Boel Heister-Trygg, Malmö och logoped Monica Berg, Uppsala kommer att föreläsa.

I momentet Samtal, dokumentation och åtgärdesprogram, 5 poäng, kommer bland annat en videoföreläsning om samtalet som arbetsredskap att visas på respektive kursort vid en kurssammankomst under hösten. Föreläsningen är utformad specifikt för denna kurs och föreläsaren kommer från Malmö.

Kursen, som är en uppdragsutbildning från specialpedagogiska institutet, vänder sig i första hand till lärare med verksamhet för barn med språkstörning, men vid en diskussion med projektledare Ingrid Toll, specialpedagogiska institutet, framkom möjligheter för logopederna som arbetar eller kommer att arbeta med barn med språkstörning att få tillgång till ca 25% av platserna. Detta visade sig, som sagt, vara en lyckad satsning och kursen har präglats av livfulla och engagerade diskussioner samt examinationsuppgifter som tyder på mångårig erfarenhet, stort intresse och hög kompetens från verksamhetsområdet. En stor del av de studerande har den tidigare speciallärare-/talpedagogutbildningen och de logopederna som går kursen har uttryckt uppskattning över den inblick de får i den pedagogiska världen. Samtliga studerande har kunnat konstatera att det föreligger ett stort behov av samsyn när det gäller barn med språkstörning och det stöd som ges till barnen.

Kursen kommer att ges vid ytterligare 2 tillfällen till och med år 2006 och det är kursledningens önskan att logopederna fortsätter att söka och gå kursen.

**Marianne Lundgren
Logoped, med magisterexamen
i specialpedagogik
Kursledare i Karlstad**

Lönen – en drivkraft

Lär dig förutsättningarna för förhandlingar och lönesamtal

DU SÖKER NYTT JOBB. Om du svarar på en annons och det där sägs att du ska ange löneanspråk så gör inte det. Skriv i stället att du för fram dina anspråk vid en eventuell intervju. Ingångslönen är viktig eftersom den har en avgörande betydelse för din framtida löneutveckling. Det gäller alltså att vara väl förberedd. Om det finns en facklig företrädare på den arbetsplats du söker till så tag kontakt med denna, för att få reda på hur löneläget är. Du kan också leta rätt på senaste lönestatistik via DIKs webbplats – www.dik.se. SACOs Lönesök, som du når genom DIKs webbplats är också användbar. Kom bara ihåg att statistik inte talar om vad du ska ha i lön, utan vad andra har vid ett visst tillfälle. Det finns en risk att konservera ett för lågt löneläge genom att enbart hänvisa till statistik. Du kan alltid vända dig till DIK centralt, via e-post eller till jourhavande ombudsman för att få råd och tips inför en förhandling.

När du har kommit fram till en lön som är rimlig att begära kan du lägga på en liten prutmån, men du ska ha klart för dig vad du lägst kan acceptera. Detta är viktigt. Du kan inte begära en viss lön och sedan göra upp på en som är väsentligt lägre. Då underminerar du kommande lönediskussioner. Förmodligen måste du

argumentera för din sak. Lyft fram din kompetens, dina erfarenheter, din utbildning etcetera i förhållande till de krav som ställdes när tjänsten utannonserades, och särskilt hur just din professionella insats har betydelse för verksamheten. Om du inte får ett acceptabelt motbud, så kan du ta upp frågan om andra förmåner – det kan handla om arbetstid, arbetstidens förläggning, kompetensutveckling på arbetstid eller annat. Frågan är fri. Utfallet av förhandlingen beror normalt på vem som är mest angelägen.

Börja aldrig en anställning utan att du och din arbetsgivare är överens om lönen. Du ska ha skriftligt på överenskommelsen. Det ska framgå hur länge din lön ska gälla och vid vilken tidpunkt den ska förhandlas nästa gång.

Lönesamtalet

Du är redan anställd och ska ha lönesamtal med lönesättande chef. Även här gäller det förstås att vara väl förberedd. Fundera igenom bland annat hur du motsvarar de krav som ställs på dig och vilka resultat som du har uppnått, om du ökat din kompetens och hur dina insatser har bidragit till att verksamheten utvecklats. Ju fler sakargument du har att komma med desto bättre. De argument som troligen biter bäst på

chefen är att du gör ett bra jobb och att du kan visa det. Arbetsgivaren gör en affärsässig bedömning av dina anspråk. Han eller hon resonerar i termer som: Hur lätt är det att rekrytera ny medarbetare och vad kostar det? Hur viktig är just du för verksamheten? Kommer du att sluta om jag som chef säger nej? Om jag som chef höjer lönen, kan jag motivera detta inför överordnad och övrig personal?

Om du tidigare inte haft klart för dig hur arbetsgivaren uppskattar din arbetsinsats, blir lönesättande chefs reaktion en värdeämätare. Om du inte får det gehör för din argumentering som du tycker att du är värd, så måste du få reda på varför chefen inte tycker som du, och vad du själv kan göra för att få upp lönen. Du kan förstås också fundera över att byta jobb, men hota aldrig med det om du inte redan har ett på gång, eller faktiskt är beredd att sluta.

Lönesamtal bör ske i god tid innan lönerrevision sker på arbetsplatsen. Detta är ännu inte rutin på många arbetsplatser. Din lokala fackliga företrädare kan hjälpa dig med råd om hur ni kan förmå arbetsgivaren att införa individuella lönesamtal som en naturlig del i löneförhandlingarna.

HANS KYRÖ

Ombudsman

DIK anser att:

- medlemmarna ska ha en lön som motsvarar deras kompetens,
- lönen ska vara individuell och differentierad,
- kompetens, ansvarstagande och engagemang ska medföra en god löneutveckling,
- lönediskriminering ska elimineras,
- löneutrymmet ska fördelas lokalt och så nära verksamheten som möjligt.

Krydda din lön

Vill du veta mera om förhandlingar och lönesamtal?

Mer information finns på medlemssidorna www.dik.se.

Två år Med SACO LöneSök

Drygt två år efter starten är SACO LöneSök en succé på akademikernas löneemarknad. SACO LöneSök, ett verktyg som gör lönestatistiken tillgänglig via det egna förbundets hemsida, har hittills haft mer än 100 000 besökare årligen.

-Ett bra resultat, tycker Annakarin Bergström, statistikansvarig på SACO. Och vi arbetar kontinuerligt med att utveckla LöneSök och göra det ännu mer matnyttigt för förbundens medlemmar.

Just i dagarna har SACO LöneSök fått en rejäl ansiktslyftning.

-Man kan säga att vi har moderniserat gränssnittet och gjort systemet tydligare och mer lättanvänt. Gränssnittet är sparsmakat och ger möjligheter till profilanpassning för förbunden. I framtiden planerar vi också att tillsammans med förbunden se över om vi kan öka antalet urvalsmöjligheter och bryta ner lönestatistiken ytterligare, till exempel på län, arbetsområden, region, befattningsnivåer eller annat.

Redan idag ger SACO LöneSök möjlighet att jämföra den egna lönen med andra SACO-grupper på en rad olika ledder. Det gäller till exempel medellöner för olika åldersgrupper, arbetsmarknadssektorer och utbildningar. Men går aldrig att identifiera enskilda individer i materialet. Det går heller inte att i totalmaterialet (samtliga SACO-förbund) se förbundstillhörighet utan till exempel utbildning och yrke.

-Förhoppningsvis har det inneburit

att medlemmarna själva kan komma åt det statistiska basmaterialet samtidigt som ombudsmännen får färre frågor om rimliga lönenivåer och kan ägna tid åt mer komplicerade frågor.

SACO LöneSök är unik och den är möjlig tack vare att förbunden samverkar med alla sina lönedatabaser. Varken TCO eller LO har någon motsvarighet, där sköter de enskilda förbunden sin statistik.

-Och vi kan märka att suget efter lönestatistik bara ökar. Och det är ganska naturligt med tanke på den typ av avtal som sluts på dagens arbetsmarknad, säger Annakarin Bergström.

Det förbund som toppar besöksstatistiken är Jusek, vars medlemmar förra året gjorde 30 000 besök på SACO LöneSök. Andra förbund med många besökare är Naturvetareförbundet, Lärarnas Riksförbund, Läkarförbundet och Civilingenjörerna. Räknat i besök per antalet medlemmar ligger Psykologförbundet i särklassig ledning förra året med närmare 5 000 besök på sina totalt 5 800 yrkesverksamma medlemmar.

GÖRAN STEN

Faktaruta:

21 förbund samverkar i SACO-LöneSök

SACO har tillsammans med 21 SACO-förbund utvecklat ett statistiksystem som gör det möjligt att göra lönejämförelser via varje förbunds hemsida på Internet. Med SACO LöneSök kan medlemmen jämföra sin egen lön med löneutvecklingen både för den egna utbildningen, yrket och för andra akademikergrupper. De nya lokala löneavtalen gör att den enskilde får allt större inflytande över och ansvar för sin egen lön. SACO LöneSök hjälper till att skärpa argumenten inför lönesamtalen.

SACO LöneSök är tillgängligt enbart för medlemmar i de 21 samverkande SACO-förbunden:

Agrifack, Akademikerförbundet SSR, Civilekonomerna, Civilingenjörsförbundet, DIK-förbundet, Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, Ingenjörsförbundet, Jusek, Kyrkans Akademikerförbund, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Lärarnas Riksförbund, Naturvetareförbundet, SACO-förbundet Trafik och Järnväg, SRAT, Skogsakademikerna, Sveriges Arkitekter, Sveriges Farmaceutförbund, Sveriges läkarförbund, Sveriges Psykologförbund, Sveriges Skolledarförbund och Sveriges Veterinärförbund.

Tillsammans täcker statistiken cirka 380 000 yrkesverksamma akademiker. Sedan starten i december 2001 har SACO LöneSök haft nära 240 000 besök.

Lönerna steg med 4,8 procent

– Löneökningstakten har mattats av

Den individuella löneökningen för DIK-medlemmar inom yrkesområdet logoped från september 2002 till september 2003 var 4,8 procent. Efter att ha stigit snabbare under flera år i följd, med individuella löneökningar på runt sex-sju procent, ligger logopederna nu under DIK-genomsnittet på 4,9 procent. Men medellönen är fortfarande 6 procent högre än DIK-kollektivets – 25 600 jämfört med 24 100. Det är några av de slutsatser vi kan dra av 2003 års lönestatistik.

Lönestatistik är ett viktigt inslag i den fackliga verksamheten. DIK redovisar årligen lönestatistik som bygger på uppgifter om våra med-

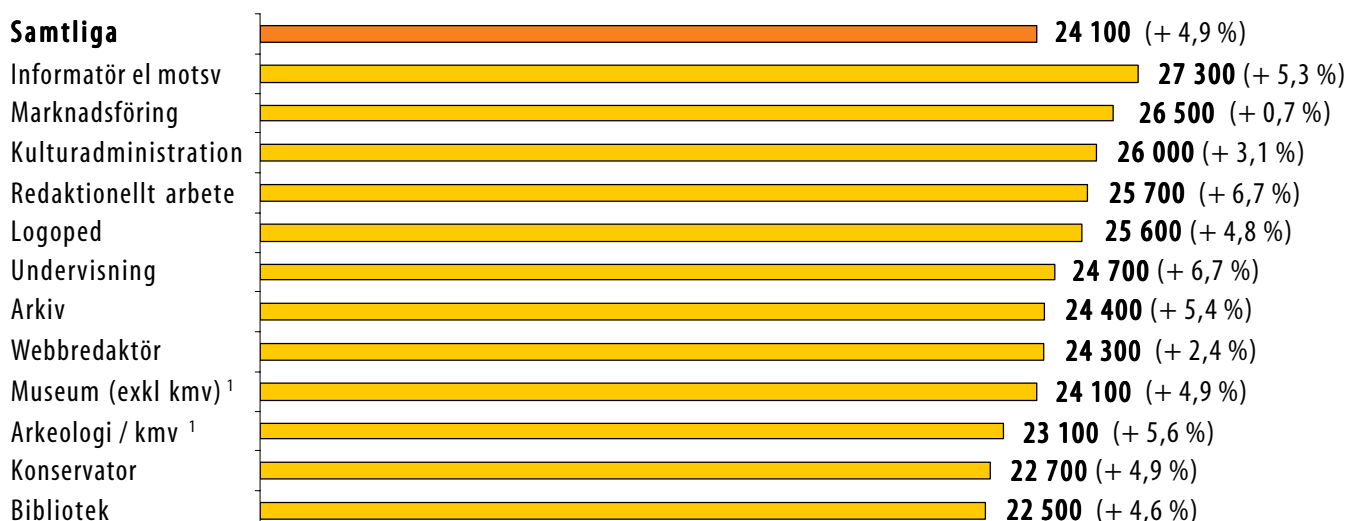
lemmars löner. Vi samlar in underlaget via enkätutskick till samtliga yrkesverksamma medlemmar. I år var den totala svarsfrekvensen 60 procent. Av dessa svarade 45 procentenheter via webben och övriga 15 via sedvanlig brevenkät.

Statistiken i denna rapport avser löneläget i september 2003, oavsett om 2003 års löneförhandling var avslutad eller inte. I sammanställningen har vi inte räknat med dem som inte arbetade på grund av exempelvis föräldraledighet eller sjukdom.

Störst löneökning – 6,7 procent – hade de som jobbade inom områdena *redaktionellt arbete* och *undervisning/lärande*. Minst hade webb-

redaktörer (2,4 procent) och marknadsförare (0,7 procent). Skillnaderna mellan olika yrkesgrupper redovisas i diagrammet nedan.

Med *individuell löneökning* menas att individer med samma examensår, vilka i stor utsträckning är identiska från år till år, jämförs mellan de båda inkomståren. Det är viktigt att notera att löneökningen inte kan relateras direkt till utfallet i avtalsförhandlingarna eftersom lönen mäts i september oavsett om löneförhandlingarna är klara eller ej. Det förekommer alltså en viss eftersläpning och det är därför svårt att mäta själva löneavtalens utfall.

Medellöner och löneökningstakt för DIKs medlemmar

Diagrammet visar medellönerna för de olika yrkesgrupperna/arbetsområdena inom DIK.² Procentsiffrorna inom parentes anger den individuella löneökningen senaste året (sept 2002- sept 2003).

¹ Personer som arbetar inom området kulturmiljövård (förkortas kmv) räknas i denna sammanställning inte till arbetsområdet museum, utan till arkeologi/kmv.

² Uppgift om arbetsområde/yrkestillhörighet är baserat på vad de svarande själva angivit i sina enkät svar. Endast grupper med fler än 100 svarande redovisas.

Löneläge per födelseår

Födelseår	Antal	Medellön	Undre kvartil	Median	Övre kvartil
-1939	5	27 940	24 200	25 900	27 800
1940	3	27 015	,	27 000	,
1941	6	26 150	24 400	25 850	27 500
1942	4	25 950	23 300	26 150	28 600
1943	11	26 696	25 100	26 400	28 600
1944	12	25 296	22 295	24 740	26 750
1945	19	26 913	24 500	26 200	28 000
1946	10	31 780	28 000	28 750	34 200
1947	21	28 805	25 100	26 467	31 500
1948	16	28 082	25 450	27 050	29 700
1949	9	25 289	23 400	25 800	27 000
1950	8	24 819	23 225	24 000	26 300
1951	3	30 300	,	23 800	,
1952	4	25 725	24 850	25 400	26 600
1953	16	25 111	23 350	25 570	26 450
1954	12	26 940	24 650	26 050	28 500
1955	14	25 730	24 600	25 075	26 300
1956	25	26 800	23 800	25 050	27 900
1957	13	26 369	23 900	25 500	26 900
1958	24	25 405	24 569	25 020	26 700
1959	13	26 954	24 700	25 100	27 000
1960	16	25 238	23 250	24 200	26 550
1961	12	24 383	23 075	24 350	25 250
1962	13	24 651	24 200	24 700	25 260
1963	24	25 278	23 800	25 050	26 514
1964	16	24 083	23 385	23 900	24 900
1965	19	27 661	23 750	24 700	26 900
1966	20	24 591	22 500	24 325	25 600
1967	18	23 502	22 900	23 600	24 400
1968	22	23 409	23 000	23 675	24 600
1969	10	24 350	23 700	24 100	25 800
1970	12	24 546	23 800	24 400	24 850
1971	13	24 219	23 250	24 150	24 950
1972	19	24 732	23 600	24 000	25 800
1973	17	23 751	23 000	24 000	24 800
1974	17	24 066	23 500	23 800	24 700
1975	11	22 968	22 500	23 000	23 700
1976	11	22 794	21 600	22 600	23 600
1977	10	23 225	22 500	23 150	23 700
1978	10	23 430	22 600	23 650	24 000
1979-	1	,	,	,	,
Samtliga	539	25 482	23 500	24 700	26 400

Löneläge per examensår

Examensår	Antal	Medellön	Undre kvartil	Median	Övre kvartil
1966	1	,	,	,	,
1967	4	25 725	24 950	25 400	26 500
1968	3	26 193	,	25 600	,
1969	1	,	,	,	,
1970	10	30 174	22 890	27 100	38 800
1971	11	29 595	25 100	28 000	34 606
1972	3	25 033	,	25 100	,
1973	10	25 945	24 000	25 900	26 400
1974	10	27 006	24 500	26 900	29 900
1975	5	29 698	23 090	27 900	29 500
1976	7	26 097	24 000	26 100	27 100
1977	15	28 455	26 300	27 200	31 300
1978	9	28 750	24 700	25 450	26 500
1979	10	26 895	24 900	25 850	28 100
1980	11	26 100	25 050	25 700	28 000
1981	4	29 250	24 500	27 750	34 000
1982	19	26 394	24 200	26 100	27 400
1983	12	28 108	26 000	26 900	28 173
1984	12	25 847	24 650	25 550	28 350
1985	14	27 144	24 100	26 484	27 000
1986	19	24 201	23 320	24 000	26 000
1987	17	26 885	23 450	24 000	25 400
1988	15	25 246	24 533	24 700	26 000
1989	29	25 179	23 000	25 000	26 600
1990	18	24 572	23 050	24 425	25 750
1991	9	25 120	23 800	24 000	25 500
1992	18	24 788	23 500	24 550	26 200
1993	21	24 952	23 300	24 500	26 450
1994	7	26 593	24 200	25 800	29 500
1995	16	24 538	23 550	24 200	25 675
1996	24	24 488	23 150	24 675	25 800
1997	17	24 724	24 000	24 400	25 200
1998	21	24 362	23 300	24 300	24 800
1999	19	23 837	22 760	23 388	24 200
2000	25	23 048	22 400	23 100	23 800
2001	26	24 311	23 600	24 514	25 000
2002	43	24 271	22 400	23 400	24 100
2003	22	24 691	23 700	24 550	25 000
Samtliga	537	25 486	23 500	24 700	26 400

Landstingsanställdas löneläge per arbetsgivare

Arbetsgivare	Antal	Medellön	10:e percentil	Median	90:e percentil
Sthlms Läns Landsting	97	25 576	23 100	24 600	28 100
Uppsala Läns Landsting	14	25 871	23 300	24 850	29 500
Södermanlands Läns Landsting	10	25 900	24 450	25 900	27 450
Östergötlands Läns Landsting	13	24 304	21 200	23 500	26 700
Jönköpings Läns Landsting	12	24 958	22 600	23 950	29 500
Landstinget Kronoberg	10	24 860	22 400	25 150	27 225
Kalmar Läns Landsting	10	24 777	22 320	24 740	27 350
Blekinge Läns Landsting	6	25 283	,	25 450	,
Region Skåne	60	23 989	21 225	23 275	27 950
Hallands Läns Landsting	12	24 638	23 000	23 850	28 000
Västra Götalandsregionen	72	25 362	22 600	24 250	29 400
Värmlands Läns Landsting	11	26 045	23 800	26 100	27 900
Örebro Läns Landsting	14	22 958	19 700	22 125	30 800
Västmanlands Läns Landsting	16	23 897	22 400	23 800	25 400
Landstinget Dalarna	12	25 950	23 500	24 750	27 000
Gävleborgs Läns Landsting	11	26 418	24 100	25 600	28 500
Västernorrlands Läns Landsting	5	26 540	,	26 400	,
Jämtlands Läns Landsting	7	26 164	,	26 750	,
Västerbottens Läns Landsting	16	25 072	23 600	24 600	27 200
Norrbottnens Läns Landsting	16	25 587	23 400	25 097	28 250
Samtliga	438	25 138	22 500	24 575	28 100

På www.logopedforbundet.se hittar du mer lönestatistik. På www.dik.se kan du se statistiken för hela kollektivet samt uppdelad på varje yrkesgrupp för sig. För att komma åt all statistik behöver du ha ditt medlemsnummer till hands.

Mäns löneläge per födelseår

Födelseår	Antal	Medellön	Undre kvartil	Median	Övre kvartil
-1943	2	25 000	,	,	,
1944-1948	7	28 430	24 500	26 900	32 008
1949-1953	3	23 000	,	23 000	,
1954-1958	7	26 648	25 000	26 700	28 000
1959-1963	4	26 300	23 750	24 600	28 850
1964-1968	1	,	,	,	,
1969-1973	4	24 563	22 975	24 575	26 150
1974-1978	1	,	,	,	,
Samtliga	29	26 093	23 350	25 000	26 900

Kvinnors löneläge per födelseår

Födelseår	Antal	Medellön	Undre kvartil	Median	Övre kvartil
-1943	27	26 856	24 700	26 400	28 046
1944-1948	71	27 999	25 100	26 467	29 500
1949-1953	37	25 749	23 800	25 440	26 700
1954-1958	81	26 166	24 100	25 150	26 800
1959-1963	74	25 253	23 600	24 900	26 200
1964-1968	94	24 649	23 000	24 100	25 293
1969-1973	67	24 303	23 500	24 150	24 900
1974-1978	58	23 346	22 600	23 344	24 000
1979-	1	,	,	,	,
Samtliga	510	25 448	23 500	24 650	26 200

Landstingsanställdas löneläge per födelseår

Födelseår	Antal	Medellön	Undre kvartil	Median	Övre kvartil
-1943	21	26 812	25 300	26 800	28 000
1944-1948	65	27 558	25 100	26 200	29 000
1949-1953	26	24 938	23 400	25 150	26 400
1954-1958	68	25 516	24 200	25 020	26 640
1959-1963	65	25 326	23 500	24 700	26 000
1964-1968	83	24 203	23 050	24 100	25 100
1969-1973	58	24 192	23 500	24 000	24 800
1974-1978	51	23 326	22 600	23 388	24 000
1979-	1	,	,	,	,
Samtliga	438	25 138	23 450	24 575	26 000

Mellanchefers löneläge per födelseår

Födelseår	Antal	Medellön	Undre kvartil	Median	Övre kvartil
-1943	1	,	,	,	,
1944-1948	11	32 856	29 800	32 500	34 606
1949-1953	3	32 767	,	27 800	,
1954-1958	6	29 874	26 900	28 771	30 500
1959-1963	5	29 627	26 400	29 200	33 000
1964-1968	5	30 220	29 400	30 000	31 400
1969-1973	3	27 167	,	28 000	,
1974-1978	1	,	,	,	,
Samtliga	35	30 491	27 000	29 800	33 000

Logoped, talpedagoger och speciallärare!

Nu finns två material för träning av grammatik!

Träna Tempus med Tecken

För systematisk träning av verbformerna perfekt och preteritum

Materialet innehåller förslag på hur man kan använda teckenstöd vid övningarna, dvs tydliggöra med en visuell signal såväl som med en auditiv. De strukturerade övningarna finns beskrivna i en manual. Materialet innehåller 2x24 kort med verb i presens, 2x24 kort med verb i preteritum/perfekt och 32 kort med två bilder där barnet ska uppmärksamma om verbformerna avser samma eller olika tempus. Dessutom innehåller materialet spelplaner och material till ett flertal aktiviteter.

2.800,-

Börja Böja Ord

För träning av genus, pluralis och adjektivböjning

Materialet innehåller tre kortlekar som kan användas var för sig eller tillsammans på olika sätt. Förslag på flera aktiviteter medföljer. Kortlek 1 innehåller bilder med 16 motiv, 4 ex av varje i olika färger, för träning av ens/ett och adjektivböjning (128 kort). Kortlek 2 innehåller bilder med motsvarande motiv i flertal för träning av pluraländelser och adjektivböjning (128 kort). I kortlek 3 finns 2x44 bilder för ytterligare träning av pluralformer. Kortlekarna levereras i topplocksaskar.

350,-

Beställning

Köp materialet genom att posta talongen till:

BI-produkter
c/o Iris Samuelsson Logopedkonsultation
Lövmovägen 7
194 65 Upplands Väsby

Du kan också skicka e-post till iris.samuelsson@telia.com. Glöm då inte att ange leverans- och eventuell fakturaadress. Önskas mer information om materialet ring Britta Eriksson 08-643 44 11 eller Iris Samuelsson 070-734 37 60. Observera att alla priser är exklusive moms och frakt.

Jag vill beställa:

_____ ex av Träna Tempus med Tecken à 2 800 kronor

_____ ex av Börja Böja Ord à 350 kronor

Namn: _____

Adress: _____

Postnr: _____ Postort: _____

Telefon: _____ Telefax: _____

Fakturaadress (om annan än ovanstående): _____

Logopedstämma i Göteborg 10 och 11 mars 2005

Just nu är vi i full färd med att planera nästa logopedstämma som kommer att hållas i Göteborg torsdagen den 10 mars och fredagen den 11 mars 2005.

Eftersom det har varit ett återkommande önskemål från tidigare stämmor att få veta vad som händer inom forskningen, så har vi reserverat tid för ett större antal fria föredrag

om 15 minuter den 11 mars. Vi kommer också att upplåta plats för posterutställning.

Jag hoppas att ni ser det här som ett bra tillfälle att sprida kunskap om aktuell forskning inom logopedin, men även inom närstående områden.

Eftersom kvaliteten på logopedstudenternas magisteruppsatser är hög, kan det

också vara intressant att få ta del av dessa.

Abstract och anmälan om deltagande fritt föredrag/poster bör vara mig tillhanda via mail före den 10 oktober 2004.

Inger Gillholm
inger.afasi@telia.com
kursansvarig, SLOF

Logopedförbundets förbundsmöte Göteborg 10 mars 2005

Förbundsmötet är Svenska logopedförbundets högsta beslutande organ. Det hålls vartannat år. Senaste förbundsmötet ägde rum den 19 mars 2003 i Malmö. Nästa förbundsmöte kommer att hållas i Göteborg den 10 mars 2005. Då ska ordförande och styrelse utses samt riktlinjerna för verksamheten de kommande två åren. Du har som medlem rätt att nominera och välja ombud senast 30 september.

**Är du intresserad av att ställa upp som ombud?
Eller vill du nominera någon?**

Kontakta Logopedförbundets kontaktperson i ditt län.

(Om du är logopedstudent eller privatpraktiserande logoped ska du istället vända dig till kontaktpersonen för SLOSS eller PLOG).

Ombud

Sammanlagt kommer 40 ombud att representera dig och Logopedförbundets övriga medlemmar vid förbundsmötet. De ska utses länsvis av dig och övriga medlemmar enligt tabellens fördelning.

Val av styrelse.

Förbundsmötet utser ordförande och styrelse för perioden fram till nästa förbundsmöte, det vill säga för perioden 2005-2007. En valberedning som utsågs vid förra förbundsmötet föreslår vilka som ska ingå i styrelsen.

Motioner och propositioner.

Genom att motionera kan du som medlem tala om för styrelsen vilka frågor du tycker är viktigast och vad du vill att den ska arbeta med. Alla medlemmar har rätt att motionera till förbundsmötet. Sista dagen att lämna in motioner till förbundsmötet är 10 januari 2005.

Län	Antal medlemmar 2003-12-31	Antal ombud
Stockholm	242	5
Skåne	159	5
Västra Götaland	134	5
Östergötland	35	2
Halland	32	2
Uppsala	29	1
Västmanland	25	1
Jönköping	24	1
Västerbotten	24	1
Värmland	23	1
Norrboten	21	1
Örebro	20	1
Kalmar	17	1
Dalarna	17	1
Kronoberg	16	1
Gävleborg	15	1
Södermanland	15	1
Blekinge	12	1
Västernorrland	10	1
Jämtland	9	1
Gotland	5	1
SLOSS (studentsektionen)	169	4
PLOG (privatpraktiserande)	37	1
Totalt	884	40

Cheflogopedmöte på bröllopsdagen i Köpenhamn

Årets vårmöte (13-14/5 2004) för cheflogopederna sammanföll med den danska kronprinsens bröllopsdag. Hela Köpenhamn var smyckat med de av Dronning Margarete godkända hyllningarna till brudparet.

Rigorösa säkerhetsarrangemang och extra inkallade poliser garanterade att det skulle bli en lyckad tillställning. Cheflogopedmötet hölls för nionde gången i Köpenhamn på samma hotell som vanligt, precis bredvid kortgevägen. Det var dock bara en tillfällighet att båda evenemangen sammanföll för när cheflogopedgruppen bestämde datumet för vårmötet hade kronprinsen inte ens friat ännu.

Mötesdagarnas agendor var som vanligt välfyllda.

Ett axplock från Dag 1:

- Behandlingsutvärdering med TOM resp ICF
- Vårdtyngdsbeskrivningar
- Väntetider
- Samarbete landsting - kommuner
- Arbetsvärdering - nationellt
- Nationella vårdprogram

Dag 2:

- Lönekriterier, lönesamtal, lönespridning
- Språkens hus - föreläsning av Eva - Kristina Salameh
- 18-månadersscreening, Diagnostiskt centrum i Lund Föreläsning av Barbro Bruce
- Presentationer av utbildningarna och paneldiskussion om hur utbildningarnas möjligheter möter arbetsgivarnas krav. Hur förbereds logopedstudenterna för att de efter att de erhållit

legitimationen ska klara att gå ut i arbetslivet och ha ett eget yrkesansvar?

Utförliga minnesanteckningar från mötesdagarna sammanställs av Astrid Frylmark, cheflogoped i Sundsvall. Nästa cheflogopedmöte är i Trosa den 7-8 okt. i år och den 19-20 maj 2005 är det dags för det tionde vårmötet i Köpenhamn. (Kanske det är barndop där då?)

Om det är någon ny cheflogoped som inte har varit med på något möte ännu - kontakta Cheflogoped Marianne Rosenqvist i Skåne så du kommer med på sändlistan.

För cheflogopedgruppen
Marianne Christensen
Verksamhetschef, Länslogopedin,
Akademiska sjukhuset, Uppsala

Rapporter från CPLOL's möte i Tallinn, maj 2004

Utsikt över Tallin mot havet

Ett av de nya medlemsländerna i EU, nämligen Estland och dess huvudstad Tallinn, var platsen för vårens CPLOL-möte. Staden bjöd på ömsom regn, ömsom sol. Mötet var synnerligen välorganiserat och gästfriheten stor. En specialguidad tur ledd av förre premiärministern och historieprofessorn Mart Laar – som för övrigt är gift med en logoped – arrangerades genom Tallinns gamla stad, vilket imponerade stort på många européer. Miljön väckte mångas beundran.

Vy över gamla stan med ortodoxa kyrkan

Rapport från Preventionsgruppens möte

Informationsbroschyrer om barns språkutveckling

Mötet ägnades åt att färdigställa de informationsbroschyrer om barns språkutveckling som jag tidigare rapporterat om. De finns nu tillgängliga med information om barns språkutveckling 0-1 år, 1-2 år, 2-3 år och 3-4 år. Meningen är att de olika länderna skall översätta dem till sina respektive språk. De olika versionerna kommer att finnas på CPLOLs hemsida, färdiga för utskrift för den som så önskar. I Sverige

har vi sedan länge haft liknande information medan det i andra, sydligare länder inte är lika vanligt förekommande. Den som vill kan ladda hem informationen såväl på svenska som på något annat europeiskt språk, t ex i de fall invandrarfamiljer önskar information. Vi kommer troligen också att översätta broschyrerna till vissa minoritetsspråk inom EU, t ex turkiska, arabiska, just med tanke på invandrargrupper.

Frågeformuläret om barns tidiga kommunikation

Frågeformuläret om barns tidiga kommunikation har jag rapporterat om tidigare. Det är en checklista med frågor rörande 18 månader gamla barns kommunikation. BVC-sköterskor och/eller läkare (det senare är det vanligaste i övriga Europa) fyller i formuläret tillsammans med föräldrarna. Om tillräckligt många svar blir negativa remitteras till logoped. Formuläret har rönt stor uppmärksamhet

och intresse i flera EU-länder, särskilt i Frankrike och Italien. En fortsättning med frågor rörande lite äldre barn (36 månader) är därför under utarbetande inom Preventionsgruppen. Inom gruppen har vi diskuterat utformningen mycket och inte varit helt överens. Eftersom situationen i de olika länderna varierar kraftigt har vi försökt finna en gyllene medelväg. I Sverige har vi en stor fördel genom att vår utmärkta BVC-organisation gör det lättare än i flera andra EU-länder att nå ut med information.

Rapporten om kommunikationshjälpmedlens tillgänglighet i Europa

Denna rapport, som bl a flera svenska kolleger besvarat, finns inom kort att tillgå på CPLOLs hemsida. Den kommer också att skickas ut till berörda myndigheter inom EU.

Enkät om dysfagi

En av preventionsgruppens arbetsgrupper har sammanställt en enkät om dysfagi. Den kommer att skickas ut till alla logopedförbund inom EU där kollegor skall få besvara olika frågor kring diagnosen dysfagi, vem som ansvarar för diagnos mm. Dessa resultat kommer att sammanställas vid nästa möte. Vi är tacksamma om ni som får den tar er tid att besvara frågorna.

Oktober

I oktober äger nästa CPLOL-möte rum. Då blir det också ett kort årsmöte (General Assembly). Ytterligare ett av de nya EU-länderna blir då värd, nämligen Cypern. Våren 2005 är det val till styrelsen igen, varför det snart är dags att nominera kandidater. I samband med det har den nuvarande styrelsen föreslagit en helt ny organisation av CPLOL.

Aktuell information om CPLOL finner ni på nätet: www.cplol.org

Birgitta Rosén-Gustafsson
Vice President med ansvar för
Preventionsgruppen, CPLOL

På stadsvandring genom gamla stan med Mart Laar, i mitten av bilden.

Delar av Preventionsgruppen, från vänster Helena Germano, Portugal; Kirsten Graversen, Danmark; Jutta Chibidziura, Österrike och Joachim Schwalbach, Tyskland.

Rapport från arbetsgruppen för utbildnings- och professionsfrågor

I arbetsgruppen för utbildnings- och professionsfrågor handlade arbetet den här gången om att strama upp och effektivisera det egna arbetet som bitvis, bl a ett problem med översättningen mellan dom olika språken, är lika snabbt och smidigt som en snigel på Valium.

Vi gjorde också en sammanställning av svaren från ett frågeformulär som skickas

till medlemsförbunden för att försöka kartlägga vilken fortbildning logopederna får i olika länder, samt hur och av vem denna arrangeras. Sammanfattningsvis finns det lika många varianter som det finns medlemsländer, men i majoriteten av länderna har arbetsgivaren ansvar för den andras möjlighet att fortbilda sig, det är också mycket olika vilka aktiviteter som räknas

som fortbildande och i vilken grad den yrkesverksamma logopeden själv får välja dessa.

Grundutbildning och akrediteringsystem diskuterades också, eftersom olikheterna även här är stora.

Ulrika Guldstrand

Ur Läkartiningen nr 30, 2003.

Stress och den nya ohälsan

av Peter Währborg

Natur och Kultur, 340 sidor.

Stress är en viktig ingrediens i våra dagliga liv. Stress kan vara att inte hinna med alla de uppgifter man måste under en vanlig arbetsdag, stress kan vara att utsättas för hot om arbetslöshet eller förlust av arbetsuppgifter. Kvinnors stress kan vara att finna det svårt att förena uppgifterna i familjelivet med de som hör till arbetet. Men stress kan också vara glädje. Man brukar lätt glömma bort att stress kan upplevas både positivt och negativt.

Stress, utbrändhet och arbetsrelaterad ohälsa har blivit aktuella begrepp i det nya årtusendet. Svenskarna har blivit «sjukast» i Europa, långtidssjukskrivningarna ökar snabbare än i något annat land. Kostnaden för sjukskrivningarna hotar att knäcka landets ekonomi. Mot den bakgrunden är det begripligt att böcker, seminarier, kurser, föredrag, och TV-program om stress formligen sköljer över oss. I floden av produkter av delvis ojämn kvalitet, framstår Peter Währborgs bok «Stress och den nya ohälsan» som en vattendelare, som hjälper oss att behålla en kritisk grundsyn, utan att förfalla åt vetenskaplig puritanism.

Författaren tar ett helhetsgrepp på ämnet. I nitton kapitel går han igenom stressens olika manifestationer, orsaker och konsekvenser i relation till hälsa och sjukdom.

Inledningsvis redogör han för hälso-begreppet och helhetssynens betydelse, och tecknar stressbegreppets uppkomst och historik, de viktigaste fysiologiska och biologiska upptäckterna och utvecklingen av olika stressparadigm. Med utgångspunkt från Hans Selyes ”general adaptation syndrome”, Iolas läsaren via Walter Cannons ”fight and flight response” till moderna stressforskare som Bruce Mc Ewen och George Chrousos.

Ett omfattande kapitel, ägnas stressorer, som inbegriper såväl fysikaliska, psykologiska, emotionella, kognitiva som sociala stressfaktorer. Kapitlet sammanfattar hela det forskningsområde som brukar ingå i begreppet psykosocial epidemiologi. Här avhandlas Typ A beteendet, Typ D beteendet, depression, emotioner, relationer, utbrändhet, socialklass, socialt stöd, arbetsstress och familjestress, skillnader mellan män och kvinnor, och stressorer hos barn. Denna beskrivning av ett forskningsområde som omfattar många tusen referenser bara från de senaste fem åren, blir ibland motsägelsefull.

Avsnittet om social isolering, bristande socialt stöd och gles socialt nätverk är ett sådant exempel. Det anges t.ex. att ”bristande socialt stöd är en riskfaktor för ohälsa”, vidare att ”låg utbildning är förknippad med sämre socialt stöd”,... men, ... att ”den subjektiva upplevelsen av stöd är tillräcklig för att skydda mot ohälsa”. Vad har resonemanget för konsekvenser? Kan sjukdom förhindras genom att människor bibringas en subjektiv känsla av ökat socialt stöd? Har högutbildade lättare att lära sig ett sådant förhållningssätt? Gäller detta likformigt för det emotionella, informativa och praktiska stödet, dvs de dimensioner, vilka identifierats såsom allmänt giltiga och oberoende av varandra?

På denna breda inledande sektion, följer det som jag uppfattar som bokens höjdpunkt, en skildring av stressens systemeffekter på hjärnan, det centrala nervsystemet och immunsystemet. Här visar Peter Währborg sin verkliga styrka. Han öser lätt, ledigt och oerhört pedagogiskt, ur sin stora kunskapsbank.

De två kardinalsymptomen vid stress, fientlighet-aggression och uppgivenhet-depression, avhandlas i två särskilt intres-

santa kapitel.

Den tredje sektionen, beskriver organspecifika samband mellan stress och sjukdom, effekter på hjärta och kärl, mage-tarm, samt smärta och depression. I ett sista kapitel avhandlas insiktsfullt de ”nya” sjukdomarna fibromyalgi, kroniskt trötthetssyndrom, amalgamsjuka, ett ämne, som i sig är stort nog för en bok.

Den avslutande sektionen redogör för behandlingsformer och -strategier vid stressrelaterad sjukdom. Efter beskrivningen av metoder för klinisk utredning och diagnostik av stressrelaterad sjukdom och förslag till olika terapiformer, tecknar författaren så ett nytt perspektiv på sambandet mellan stress och sjukdom.

Peter Währborg har haft den oerhörda ambitionen att täcka hela fältet kring stress och sjukdom.

Det finns ju knappast några biologiska system som inte berörs av stress, och han beskriver hela detta spektrum pedagogiskt och fängslande. Ibland är han dock pedagogisk till överdrift - att tala om samsjuklighet i stället för ko-morbiditet och härsket, i stället för oxiderat LDL -kolesterol är vällovligt men inte nödvändigtvis mer begripligt.

I en tid, då forskningsresurserna äts upp av genetikens kunskapsexplosion, medan kliniskt användbara resultat ännu lyser med sin frånvaro, känns Peter Währborgs bok om stress ytterst angelägen och nödvändig. Den väcker flera frågor - ett gott betyg inom ett så expansivt forskningsområde; Den borde läsas - som en stressens encyklopedi - på alla beslutsfattande nivåer.

Kristina Orth-Gomér
Professor

Rekommenderad ingångslön har inspirerat

För drygt tre år sedan gick DIK ut med summan 23 000:- som rekommenderad ingångslön för samtliga medlemmar. När rekommendationen kom var det många som höjde på ögonbrynen och tyckte att detta var orimligt högt.

Tanken bakom summan 23 000:- var dock att denna summa skulle fungera som vision, inspiration och morot för medlemmarna. För arbetsgivarna var rekommendationen 23 000:- ett sätt att visa på DIK medlemmarnas värde på arbetsmark-

naden i reda pengar.

Glädjande nog har de som höjde på ögonbrynen då rekommendationen kom fått släppa ner dem för ett bra tag sedan. Att få en ingångslön på 23 000:- är inget ovanligt för logopederna idag. Det är till och med så att det inte är ovanligt att man kan få en bra slant över 23 000:-. Att som fackförbund då gå ut och rekommendera en lön som ligger under det som marknaden erbjuder är oacceptabelt.

Styrelsen för Svenska Logopedförbundet har därför under våren och

sommaren arbetat med att ta fram underlag för en ny rekommendation vad gäller ingångslöner för logopederna. Exakt vad summan kommer att bli ska vi fatta beslut om vid kommande styrelsemöte och i kommande Logopednytt kan du läsa mer om hur vi resonerat och vilka fakta vi grundar den nya ingångslönen på. Självfallet kommer du även att hitta information om detta på hemsidan, www.logopedforbundet.se.

Ingrid Kongslöv

Specialpedagogiska institutet

Resurscenter tal och språk

Lunds universitet

Institutionen för logopedi, foniatri och audiologi

PRAGMATISKA PROBLEM HOS BARN

En översikt av aktuella teorier
och

demonstration av svenska Children's Communication Checklist

När: fredagen den 15 oktober 2004

Tid: 9.30-16.30

Var: Resurscenter tal och språk i Sigtuna

Föreläsare: Professor, leg logoped Ulrika Nettelbladt och forskarstuderande, leg logoped Pernille Holck

Deltagare: Logopederna, talpedagoger, specialpedagoger, psykologer. De som börjat pröva CCC, inkl kodning, prioriteras

Antal: 30

Kostnad: 1200 kr inkl kaffe, lunch och förfriskningar

Resurscenter tal och språk anordnar en fortbildningsdag om pragmatik och Dorothy Bishop's CCC i samarbete med Institutionen för logopedi, foniatri och audiologi, Lunds universitet. Logopederna Karin Andersson och Karin Westman har skrivit ett magisterarbete: *Pragmatisk språkstörning? Reliabilitet och validitet hos den svenska versionen av CCC, Children's Communication Checklist*. Institutionen för logopedi och foniatri, 2002. Den svenska versionen av CCC kan beställas via svenskaccc@hotmail.com för 1000 kr.

Skicka anmälan till yva.segnestam@sit.se före 10 september 2004. Ange om du har börjat använda CCC. Se också Specialpedagogiska institutets hemsida www.sit.se.

Acoustic speech research in Umeå

The recent establishment of a speech acoustics laboratory in the logoped department at Umeå University has opened up a world of opportunities for acoustic research related to communication disorders.

Acoustic speech analysis

The research program at Umeå University's Division of Logopedics is based on a specific research tool – acoustic speech analysis and its applications within communication disorders. Acoustic analysis is able to reveal features within the speech signal that cannot be detected by the human sound perception system. It is able to provide objective, reliable measures related to frequency, intensity and timing aspects of human speech. However, its relationship to the human auditory perception system is a complex one. That leads to something of a dilemma for speech pathologists. While there is little question that 'The ear is the essential tool of the speech-language pathologist', there are limitations to perceptual judgments that can potentially affect factors such as transcription accuracy, reliability of voice quality assessment, and identification of instances of stuttering (Kent, 1996). But is it possible for acoustic analysis to overcome these limitations, and still give information about the perceptual quality of the speech signal?

Recognition of the limitations of auditory perception methods in assessment and treatment of communication disorders has led to a search for other analytical methods that can solve the problems associated with auditory perceptual evaluation. Acoustic speech analysis is a natural choice because it is inherently 'objective', and not subject to the bias produced by the higher processing of the human auditory perception. Indeed from its inception the first acoustic analyser the 'sound spectrograph' was predicted to be a useful tool in the realm of communication disorders. The first spectrographs were developed for the purpose of decoding intercepted

enemy radio messages during the Second World War. Publication of the principles of operation of the device first appeared in Science in November 1945 (Potter, 1945). One of the prime motivations for the continued development of the sound spectrograph after its military applications was the potential that its developers believed that it held for improved communication for the deaf. Potter and his co-workers at Bell Telephone Laboratories wrote that the sound spectrograph «opens the prospect of some day enabling totally deaf or severely deafened persons to use the telephone and radio or to carry on direct conversation by visual hearing.... Most immediately, and from humane considerations most importantly, it opens a new avenue of help ... to learn to speak, and for those who already speak, help to improve their speech.»

Following the announcement in Science, the book *Visible Speech* (Potter, Kopp & Green, 1947) was published, providing detailed description on how speech spectrograms could be interpreted. In particular there were two chapters 'Deaf interests' pp. 287–301 and 'Speech correction interests' pp. 325–342 that showed considerable foresight into the future role of acoustic speech analysis in communication disorders. Potter et al. envisaged that acoustic analysis could contribute to the diagnostic process, the therapy process (describing what we would now call visual feedback), the reporting of the therapy success and research into the nature of various communication disorders.

Within the research area Potter et al's predictions have been well and truly vindicated. Fifty years after the publication of *Visible Speech*, Farmer (1997) wrote a

comprehensive review of the research that had used acoustic analysis to study speech disorders, describing an 'exhausting but not exhaustive' list of papers focused on acoustic features of various communication disorders. Since 1997 the number of studies that have incorporated measurement of acoustic speech features has increased rapidly. Part of the reason for this is the ease with which acoustic analysis can now be carried out. The pioneers in sound spectrography grappled with slow, electromechanical devices that released toxic fumes during the production of printed spectrograms. Today's researchers have the advantage of fast computer based mathematical algorithms in dedicated purpose-built software.

The ever-increasing number of research studies within speech disorders that have incorporated acoustic results has led several authors to reflect on the purpose of acoustic analysis and the direction that is taking within the realm of communication disorders (Behrman & Orlikoff, 1997; Farmer, 1997; Mayo, 1999; Kent, Weismer, Kent, Vorperian & Duffy, 1999). There is a general view that acoustic analysis has reached a threshold where it is poised to be integrated into the clinical realm. There are still some hurdles, such as those alluded to by Mayo (1999) who expressed the view that lack of finance and the difficulty of understanding the scientific basis of acoustics 'does not relieve practitioners from the responsibility of being able to obtain, interpret, and apply the information offered by acoustic data.'

If acoustic analysis is to become truly integrated into speech pathology then researchers need to continue their work to expand the database on acoustic characteristics of speech disorders. For instance, Kent et al. (1999) have issued the challenge of achieving an acoustic typology for the dysarthrias. There also needs to be comprehensive normative acoustic data for parameters that can play an important part in clinical decision making. Acoustic measures will become more clinically meaningful if we are able to better understand and interpret them. This means continuing investigations into the rela-

tionship between acoustic measures and their perceptual and physiological correlates that are specific to communication disorders. Integration of acoustic analysis into clinical environments also presents the further challenge of ensuring that the speech technology is sufficiently robust to record and analyze disordered speech in noisy environments without producing machine generated errors.

Acoustic research at Umeå University

Research at Umeå University is contributing in various ways to these needs through a doctoral project, and several collaborative projects with other disciplines. Doctoral student Karin Brunnegård (supervised by Jan van Doorn and Anette Lohmander) is developing Swedish norms for measures of nasalance, as part of her project 'Assessment of speech in the cleft palate population'. Karin plans to obtain normative speech data from three major dialectal regions in Sweden, thus providing useful clinical data for acoustic measurement of nasality to complement perceptual ratings. There may be preliminary results ready for the International Congress on Cleft Lip and Palate and Related Craniofacial Anomalies to be held in Durban, South Africa next year.

In the area of neurological speech disorders, there is a project that is in its infancy. Collaborative work between the divi-

sions of logopedics, ENT, neurology, and neurophysiology is investigating physiological and acoustic changes in voice and speech features as a result of deep brain stimulation in Parkinson's Disease. By using simultaneous acoustic and physiological measures there is the opportunity to obtain a better understanding of the relationship between the measures themselves as well as increasing the understanding of the effect of deep brain stimulation on speech production.

Pilot data from clinical assessments of a few patients will be presented at the World Congress of the IALP in Brisbane at the end of August (van Doorn, Olofsson, Nordh & Linder, 2004) and will form the basis of a future systematic scientific study.

Two other collaborative projects involve cooperation with researchers in the division of phonetics at Umeå University. One of those projects is a longitudinal study of acoustic-phonetic aspects of developmental speech in young Swedish children. Doctoral student Fredrik Karlsson (supervisors Kirk Sullivan and Peter Czigler) has created and analyzed a comprehensive speech data set by making regular recordings of the speech of 16 young children as their speech developed. The focus of this project has been to look at acoustic phonetic aspects that are sub-perceptual in order to obtain insight into production strategies used by very young children. (Karlsson, Sullivan, van Doorn & Czigler, 2002; Karlsson, Sullivan, Czigler & van Doorn, 2003). Acoustic data on developmental

speech provides critically important comparative information for studies of children with speech disorders.

The second project was inspired by the use of the linear predictive coding as a speech analysis tool. In the publication 'Speech analysis and synthesis by linear prediction of the speech wave' Atal & Hanauer (1971) predicted that '(linear predictive) techniques can .... serve as a tool for modifying the acoustic properties of a given speech signal without degrading the speech quality.' Using linear predictive analysis-synthesis methods cognitive science student Erik Eriksson conducted a feasibility study into the creation of artificial nasalization. Artificially nasalized speech has two potential uses. One is a phonetic study of the salient acoustic aspects of perceived nasalization. The other is a logopedic application to enable studies on 'pure' nasalized speech, unimpeded by other articulatory and prosodic disturbances that frequently accompany nasality. At this stage the quality of the speech produced by re-synthesis is proving to be a stumbling block (Eriksson, van Doorn & Sullivan, 2003), but the results have been sufficiently encouraging to warrant following up.

Using these projects as a springboard, the research program in the logopedics division at Umeå University is looking forward to a productive future, playing its part in steering speech pathology along the acoustic path that Potter et al. predicted in 1947.

Jan van Doorn

References.

Atal, B. & Hanauer, S. (1971). Speech analysis and synthesis by linear prediction of the speech wave. *Journal of the Acoustical Society of America* 50, 637-655.

Behrman, A., & Orlikoff, R. F. (1997). Instrumentation in voice assessment and treatment: What's the use? *American Journal of Speech-Language Pathology* 6, 9-16.

Eriksson E., van Doorn J., & Sullivan K.P.H. (2003). Turning wine into water: Can ordinary speech be artificially nasalized? *Phonum* 9, (Proceedings of Fonetik 2003, Löfvånger, June 2003), 145-148.

Farmer, A. (1997). Spectrography. In M. J. Ball & C. F. S. Code (Eds.), *Instrumental Clinical Phonetics* (pp. 22-63). London: Whurr Publishers

Karlsson F., Sullivan K.P.H., van Doorn J., & Czigler P. (2003). Då or tå, pår or bår - Seeing

is believing! Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences, Barcelona, August 2003. pp 1967-1970.

Karlsson F., Sullivan K., Czigler P., & van Doorn J. (2002). The development of voicing in Swedish initial position sC clusters as a phonological correlate: An acoustic case study of a child 1;6 - 2;7. 2002 Joint meeting of the Symposium on Research in Child Language Disorders (SRCLD) and the International Congress for the Study of Child Language (IASCL), Madison, July 2002.

Kent, R. D. (1996). Hearing and believing: Some limits to the auditory-perceptual assessment of speech and voice disorders. *American Journal of Speech-Language Pathology* 5, 7-23.

Kent, R. D., Weismer, G., Kent, J. F., Vorperian, H. K., & Duffy, J. R. (1999). Acoustic studies of dysarthric speech:

Methods, progress and potential. *Journal of Communication Disorders*, 32, 141-186.

Mayo, R. (1999). Introduction to monograph Acoustic studies of dysarthric speech by Kent, Weismer, Kent, Vorperian and Duffy. *Journal of Communication Disorders* 32, 139-140.

Potter, R. K. (1945). Visible patterns of sound. *Science*, 2654.

Potter, R. K., Kopp, G. A. & Green, H. C. (1947). *Visible speech*. New York: D. Van Nostrand Company, Inc.

van Doorn, J., Olofsson, K., Nordh, E. & Linder, J. (2004). Speech changes with and without stimulation of the subthalamic nucleus in two Parkinson's patients. Paper to be presented at the World Congress of the International Association of Logopedics and Phoniatrics, Brisbane, Aug 2004.

”Frågar man afatiker vad de hade önskat mest i världen är svaret; prata.”

– Intervju med Pia Apt, neurologoped.

Pia Asp

Efter att ha avslutat vårens afasikurs för en av Skånes logopedprofiler inom afasiologi, Pia Apt, träffar jag henne hemma i hennes pittoreska lägenhet i Lund för en intervju. Jag stiger in genom den pampiga ytterdörren och vi sätter oss snart ner över en kopp kaffe.

Pia tror inte att afasilogoped egentligen är ett framtidsjobb. När man löst frågan med kärlsjukdomarna kommer antalet afatiker bli minimalt eftersom stroke är den största orsaken till både afasi och dysartri. Så jag börjar snart känna mig som en dinosaur, säger Pia. Forskning och utvecklingsarbete är på gång vad gäller medicinska lösningar på kärlsjukdomarna, dels medicinsk behandling efter stroke som t.ex. trombolys och dels metoder att förebygga kärlsjukdomar. Men, påpekar Pia, detta kommer inte hända på flera decennier. Det finns ju förhoppningar om att detta ska gå snabbt men det gör det sannolikt inte. Fram till dess har Pia en önskan om att man ska göra ett trendbrott i det som föreligger just nu, nämligen att man pratar väldigt lite om det lingvistiska vid afasi. Pia tycker att logopedens viktigaste uppgifter dels är att diagnostisera vilka patienter som går att träna och dels att hitta bra träningsmetoder och dels information till omgivningen om kommunikationsunderlättande åtgärder. Hon upplever att detta är något som man inte riktigt fokuserat på runt om i världen under de senaste decennierna. Hon berättar om en amerikansk neurolog, Steven Small, som är av samma uppfattning som hon.

Pia tycker att logopeden ibland ägnar sig åt saker som inte riktigt är yrkesspecifika. Det kan vara att trösta eller att följa med patienten ut på stan. Ta en fika och se till att han på något sätt kan sköta sin betalning och beställa sitt kaffe. Därmed inte sagt att man inte alls ska syssla med sådant, men det bör inte vara det centrala i logopedens verksamhet. Fokus ska ligga på logopedens specialkunskaper, nämligen på lingvistisk diagnostik, behandling och på information som är specifik. Alltså exakt vad man kan och inte kan göra för att underlätta kommunikation för patienten i fråga. Pia vill fokusera mera på detta.

Hon tror att patienten har mest nytta av det och har märkt att patienten och anhöriga oftast är nöjdast med den hjälpen.

Om man frågar afatiker vad de önskar mest i världen är svaret; prata. De vill inte använda bilder, de vill inte använda gester. De vill prata. Pia tror att detta är djupt allmänmänskligt. Hon tror också att människor som har varit friska och blivit hjärnskadade blir lite rigida av sin skada och får svårt att tänka i nya banor. Det är ytterst få afatiker och dysartriker som är nöjda med att få alternativa kommunikationshjälpmedel säger Pia. Ibland är det nödvändigt då det inte finns något annat sätt som t.ex. för dysartriker som måste ha en kommunikator för att kunna kommunicera igen, men det är inte det de hade önskat mest. Hon tror att det är lättare för barn som är födda hjärnskadade att använda ett alternativt kommunikationshjälpmedel. De lär sig detta från början. Pia menar alltså att för afatiker bör vi ägna oss åt språklig rehabilitering och först i andra hand åt kommunikationshjälpmedel.

Jag frågar hur samarbetet med vuxenhabiliteringen fungerar. Pia berättar att det är väldigt speciellt i Malmö för logopederna på sjukhuset har ett så kallat kommunansvar för alla patienter. De är alltså kommunlogoped, primärvårdslogoped och sjukhuslogoped i en och samma person vilket skiljer sig från många andra ställen. På sjukhuset har de alla patienter från insjuknandet tills de inte längre behöver logopedkontakten. Några behandlingsfall lämnar vi i princip inte över till vuxenhabiliteringen, de behåller vi själva säger Pia. För att lämna över till vuxenhabiliteringen behöver afasin inte vara huvudsaken utan snarare den kognitiva störningen. Det är antingen personer man inte riktigt får kontakt med eller också är det personer med kommunikationshjälpmedel som behöver hjälp med att serva och tillämpa dessa. Detta medför att det är en förvånansvärt liten grupp som lämnas över till vuxenhabiliteringen säger Pia.

Pia har arbetat som logoped i Malmö 29 år. Hon har hela tiden arbetat med afasi, men började med detta på deltid.

Jag undrar varför hon valt afasiområdet. Hon berättar att det kändes teoretiskt

svårast och därför mest utmanande. Hon tycker det är spännande att förstå människan genom neuropsykologin och i och med att en hjärnskada är en verklig tragedi upplever hon dessa patienter ha ett reellt hjälpbehov.

Pia har gett ut flera material, bl.a. två omfattande testmaterial för afatiker, flera dataträningsprogram och broschyrer. Dataträningsprogrammen har hon utformat tillsammans med sin kollega Per Bohlin.

På Neurologiska kliniken i Malmö arbetar man i flexibla team kring varje enskild patient. Det innebär att varje patient får insatser av de kompetenser just denne behöver. Logopeden ingår i de team det behövs och logopedens roll beror på patientens behov.

Man lär sig av att undervisa och det är roligt att få feedback från studenter säger Pia. Hon har för första gången varit ansvarig för en afasikurs vid Lunds universitet och har inte bara haft enstaka föreläsningar som tidigare. Hon säger att hon dels varit tvungen att försäkra sig om att det hon kunde stämde med de senaste rönen. Hon känner sig mycket säkrare efter att ha gjort detta, men tycker samtidigt att hon fått få provocativa frågor, men sådant kan ju inte tvingas fram säger hon.

Pia har gett ut flera kompendier som vi använt oss av på utbildningen. Jag undrar om detta så småningom är tänkt att bli en bok. Pia berättar att hon från början skrev kompendierna dels för läkarutbildningen och dels för andra paramedicinare då hon känt att kunskaperna kring afasi, apraxi och neglekt ofta är bristfälliga. Hon säger att det behövs mera utförliga beskrivningar av logopedisk behandling för afatiker. Det finns inte mycket skrivet och det är svårt att hinna gå igenom allt under afasikursen. Hon berättar att hon inte har några konkreta planer för närvarande att föra in detta i en bok, men känner att hon kanske borde göra det om inspirationens vingar lyfter.

Petra Valman,
Logopedstuderande Lund

UPPSALA
UNIVERSITET

Januari 2005 startar logopedutbildning i Uppsala i samarbete med de omkringliggande landstingen.

Kurs i klinisk handledning – med start redan i höst

Kursens syfte är att ge färdighet i rollen att vara handledare av studenter under de kliniska momenten i första hand på logopedutbildningar. I föreläsningar, gruppövningar och seminarier ger kursen kunskap om handledarrollen, olika modeller för lärande, handledningsprocessen, professionell hållning och samtalskompetens.

Kursen omfattar två delar:

1. Generell del 3 p
2. Specifik del 2 p, med inriktning på specifikt kliniskt ämnesområde inom logopedi.

Under hösten ges kursens generella del. Undervisning ges 6 måndagar fr o m den 8 november 2004. Max 20 deltagare. Vid stor uppslutning kan ytterligare en kurs ges på annan veckodag. Obligatorisk närvaro.

Behörighet: Grundläggande behörighet för högskolestudier, som särskild behörighet högskoleutbildning inom vårdområdet med företräde för logopeder samt minst två års erfarenhet av klinisk verksamhet.

Ansökan: Uppsala universitet, Kansliet för medicin och farmaci, Box 256, 751 05 Uppsala, att. Britt-Marie Jacobsson, före den 20 sept. Bifoga handlingar som styrker behörighet för tjänst och kopia av logopedexamensbevis.

Förfrågningar: Margareta Jennische, tel: 018-611 58 55.

Under våren planeras del 2, specifik del av kursen Klinisk handledning med sedvanlig ansökan till högskolekurser, se www.uu.se/utbildning, i supplementet, från mitten av september 2004.

Hässleholms kommun söker

KOMMUNLOGOPED

Ref nr 13002/04

Barn- och utbildningsförvaltningen

För placering vid Silviaskolan (grundskola för hörsel-skadade elever från södra regionen)

Tjänsten är knuten till kommunens resursteam för personal i skolverksamhet och barnomsorg, där du arbetar tillsammans med psykologer, specialpedagoger och skol-sköterska. Du utför utredningar av barn och ungdomar med språkliga svårigheter samt uppföljande handledning till berörd personal. Du är också kopplad till utrednings-teamet för specifika läs- och skrivsvårigheter. Det är önskvärt att du har intresse av att utveckla omhändertagandet av elever med språkliga svårigheter samt läs- och skrivsvårigheter i kommunen genom exempelvis fort-bildning och konsultation till personal. Du har ett nära

samarbete med kommunens talpedagoger och språk-förskolans logoped.

Adekvat utbildning krävs.

Flexibilitet och förmåga att samarbeta är nyckelbegrepp för att lyckas i arbetet.

Stor vikt kommer att läggas vid personlig lämplighet. Körkort och tillgång till bil erfordras.

Anställningen gäller **tillsvidare med tillträde 2004-10-01 eller efter överenskommelse.**

Upplysning av tjänsten lämnas av rektor Karin Johnsson, tel 0451-26 84 33 och logoped Angelique Nyman 0709-81 84 10.

Facklig företrädare nås genom kommunens växel, tel 0451-26 70 00.

Ansökan med meritförteckning och löneanspråk, skall vara **Silviaskolan, Mellankullagatan 7, 281 49 Hässleholm** tillhanda senast den 17 september 2004.

Välkommen med din ansökan!

Landstinget i Östergötland söker LOGOPEDER till Talvårdsavdelningen, Universitetssjukhuset i Linköping

Arbetsuppgifter:

Neurologopedi, språkstörda barn, stamning, ev LKG

Arbetsvillkor:

Vikariat - längd och omfattning kan diskuteras.

Tillträde september 2004.

Upplysningar:

Cheflogoped Christina Danbolt,
tel 013-22 26 32, 013-632 45
eller e-post: christina.danbolt@lio.se

Facklig företrädare:

Albert de Haan, SACO,
tel 013-22 75 33 eller e-post: albert.de.haan@loi.se

Du är välkommen med Din ansökan/intresseanmälan senast den 6 september, 2004 till Runa Granell, Hand & plastikkirurgiska avdelningen, Vårdenheten, Universitetssjukhuset, 581 85 Linköping eller anmäl dig direkt via webben.

Skärgårdskommunen Österåker söker en Logoped till Berga skolområde.

Arbetsuppgifter

Tal och språk är en kommunövergripande verksamhet i Berga skolområde för barn med grav språkstörning. Vi tar emot barn från 3 år tom 16 år. Till vår språkförskola Penseln söker vi en logoped från augusti - 04.

Vi har

- 3 erfarna förskollärare
- nära till natur
- 8 glada barn
- psykologhandledning
- nyrenoverad lokal
- inarbetade rutiner t.ex. inför antagning samt ett samverkansavtal med landstinget.

Kvalifikationer

Vi söker Dig som är intresserad av utmaningen att arbeta med förskole-barn med språkligt handikapp.

Handledning av arbetslaget är också en central uppgift.

Anställning

Anställningsform: Tillsvidare

Tillträde: Snarast

100 % anställning

Ansökan

Ansökningar via vanlig postgång adresseras till:
Österåkers kommun, Bergaskolan, 18486 ÅKERSBERGA

Ansökningar via e-post: sara.edstrom@osteraker.se
(vid ansökan per e-post bifoga gärna din CV som bilaga)

Ansökan senast: 2004-09-10

Arbetsgivarens referensnummer: SE-33309

Kontaktperson(er)

Sara Edström, Biträdande rektor

Telefon: 08-540 817 96. E-post: sara.edstrom@osteraker.se

Ann Rosenberg, Utbildningsledare

Telefon: 08-540 816 06. E-post: ann.rosenberg@osteraker.se

Bergaskolan Österåkers kommun

Skolvägen 2, 18486 ÅKERSBERGA

Telefon: 08-540 817 97, Fax: 08-540 66305

Kurskalendariet

Ronnie Gardiner Rythm Therapy

22 - 24 oktober på Teaterhögskolan i Stockholm

För information och anmälan:
tel Logéum 08 - 658 51 84
alt 070 - 946 22 78
alt 073 - 0767 866

Språkstörning ur ett specialpedagogiskt perspektiv, 20p

Kursen vänder sig till logopedier och lärare (förskollärare, fritidspedagoger och grundskollärare) som arbetar med eller kommer att arbeta med barn med språkstörning. Kursen, med delvis nätburen undervisning, går på halvfart med start i **januari 2005**.

info:<http://sherwood.lh.umu.se/specsprak/>

AKK - Alternativ och Kompletterande Kommunikation

28 okt 2004 i Malmö. Arrangeras av Södra regionens Kommunikationscentrum, SÖK, i samarbete med Specialpedagogiska institutet, södra regionen.

För ytterligare info kontakta SÖK:
sok@malmo.se eller tel: 040-924972

Nationellt seminarium om Tecken som AKK, TAKK

19 november i Lund.

Arrangeras av Södra regionens Kommunikationscentrum, SÖK.

För ytterligare info kontakta SÖK:
sok@malmo.se eller tel: 040-924972

Pragmatiska problem hos barn.

En översikt av aktuella teorier och demonstration av svenska Children's Communication Checklist.

När: fredagen den **15 oktober 2004**
Var: **Resurscenter tal och språk i Sigtuna**

För vidare information och anmälan kontakta ylva.segnestam@sit.se före **10 september 2004**.

Ange om du har börjat använda CCC. Se också Specialpedagogiska institutets hemsida www.sit.se

Landstinget Sörmland söker

Logoped, heltid

NYKÖPINGS LASARETT
Rehabiliteringskliniken

söker

Logoped, heltid
Tjänstgöringsgrad kan diskuteras.

Rehabiliteringskliniken i Nyköping bedriver rehabilitering av både äldre och yngre patienter med förvärvad hjärnskada eller kronisk neurologisk sjukdom. Kliniken består bland annat av strokeavdelning, dagrehabilitering, neuroteam, samverkansteam, palliativ avdelning, minnesmottagning och parkinsonmottagning.

I arbetsuppgifterna ingår bedömning och behandling av patienter med afasi, dysartri och dysfagi. Du arbetar framför allt med inläggande patienter på vår strokeavdelning samt med dagrehabiliteringspatienter. Här ingår du i teamet kring patienterna vilket innebär nära samarbete med vårdpersonal, läkare, dietist, arbetsterapeut, sjukgymnast och kurator. Du deltar i ronder och vårdplaneringar. Utbildning av personal, information och stöd till anhöriga ingår i arbetsuppgifterna.

Som logoped arbetar du självständigt på rehabiliteringskliniken, men kollegor finns på öronkliniken.

Kvalifikationer: Leg. logoped.
Stor vikt läggs vid personliga egenskaper.

Upplysningar lämnas av: Verksamhetschef Görel Wachtmeister, tfn 0155-24 51 29, logoped Malin Eklind, tfn 0705-36 71 46 eller personalsekreterare Inger Gustafsson, tfn 0155-24 53 63.

Facklig företrädare: Monica Hassel, tfn 016-10 36 48.

Välkommen med din ansökan till: Nyköpings lasarett, Personalavdelningen, 611 85 Nyköping, senast 2004-09-14.
Märk ansökan med ref.nr: 202-08-04.

LANDSTINGET
SÖRMLAND

LD Hjälpmedel & Vuxenhabiliteringen

Tillsammans söker vi

LEG. LOGOPED Ref nr 06/2004
100 %, tillsvidareanställning med placering i Borlänge

Arbetsuppgifter:

- Utreda och prova ut kommunikations- och kognitionshjälpmedel för barn, ungdomar och vuxna med förvärvade eller medfödda kommunikationssvårigheter
- Utreda och behandla vuxna personer med tal-, språk och kommunikationsstörningar eller personer med ät- och dricks svårigheter
- Rådgivning, handledning och utbildning till brukare, närstående och personal

Kvalifikationer: Leg logoped.

Erfarenhet av habilitering, rehabilitering samt vidareutbildning i alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) är meriterande. Vi förutsätter att du har god samarbetsförmåga, är flexibel och van att arbeta både självständigt och i team. Stor vikt läggs vid personlig lämplighet.

Lön: Individuell lönesättning tillämpas.

Kompetensutveckling:

Goda möjligheter finns till fortbildning tillsammans med logopeder inom habiliteringen och länslogopedin. Vidareutbildning i AKK kan erbjudas.

Övrigt:

Körkort erfordras. Som en del av vårt jämställdhetsarbete ser vi gärna manliga sökande.

Upplysningar:

Mer information om tjänsten finns på landstingets hemsida www.ltdalarna.se/jobb. Du kan också ringa reception LD Hjälpmedel, tlf 0243-49 78 50.

Ansökan med löneanspråk och styrkta merithandlingar skickas till:

LD Hjälpmedel, Skomakargatan 20,
781 70 Borlänge.
E-post: anneli.strom@ltdalarna.se

Sista ansökningsdag 2004-09-13.

Ange ref.nr 06/2004!

Logopeder

Logopedmottagningen, lasarettet Alingsås

Tillträde snarast eller enligt överenskommelse. Graviditetsvikariat heltid under ca 1 års tid och en heltidstjänst tillsvidare

Vill du jobba i den trivsamma trästaden Alingsås bara 35 minuter från Göteborg? Här på logopedmottagningen, Alingsås lasarett finns stora möjligheter för dig/er som kan tänka sig att arbeta med olika diagnosområden och gillar utmaningar. Vi är en allmänmottagning som befinner sig i ett positivt utvecklingsskede. Vi arbetar med öron-, barn- och neurologopedi. Mottagningen präglas av en trivsam atmosfär.

Vi är öppna för olika lösningar kring egna önskemål om inriktning, tjänstgöringsgrad osv.

Kvalifikationer

Legitimerad logoped. Erfarenhet av arbete med ovan nämnda diagnoser är meriterande. Vi fäster stor vikt vid personlig lämplighet och samarbetsförmåga.

Arbetstid

Heltid, måndag-fredag.

Upplysningar

Vikarierande cheflogoped Marita Åvall, tfn 0322-22 64 46, marita.avall@vgregion.se eller logoped Charlotta Wising, tfn 0322-22 64 91.

Facklig företrädare

Överläkare Peter Fors, tfn 0322-22 63 67, SACO.

Ansökan märkt med ref nr 21/04 sänds till Alingsås lasarett, Personalavdelningen, 441 83 Alingsås.

Sista ansökningsdag 2004-09-14.

Välkommen med din ansökan!

ALINGSÅS
LASARETT

www.vgregion.se

SLOFs kontaktpersoner

VAKANT
Uppsala län

MAGDALENA YSANDER
Södermanlands län
Tel: 0155-24 51 32
magdalena.ysander@nln.dll.se

JAN-ERIK JOHANSSON
Östergötlands län
Tel: 011-22 33 74
jan-erik.johansson@lio.se

ANN FALCK
Jönköpings län
ann.falck@ljtkpg.se

NINNIE KARLSSON
Kronobergs län
Tel: 0372-58 51 47
ninnie.karlsson@ltkronoberg.se

VAKANT
Gotlands län

PETRA WESTRIN
Blekinge län
Tel: 0454-73 26 21 eller
0454-73 31 48
petra.hagstrand-westrin@ltblekinge.se

CHRISTINA HOUGAARD
Region Skåne
Tel: 040-33 28 10
christina.hougaard@skane.se

KERSTIN JOHANSSON
Hallands län
Tel: 0300-56 51 40
kerstin.johansson@lthalland.se

VAKANT
Västra götaland län

CHARLOTTA WISING
Västra Götalands län
Tel: 0322-22 64 21
charlotta.wising@vgregion.se

SARA ENGSTRÖM
Västra Götalands län
Tel: 0500-44 45 63
sara.engstrom@telia.com

JENNY GUSTAVSSON
Värmlands län
Tel: 0550-861 85
jenny.gustavsson@liv.se

ANNA DJURBERG
Örebro län
Tel: 019-602 22 38
anna.djurberg@orebroll.se

MONA BARKENSJÖ
Västmanlands län
Tel: 021-17 56 17
mona.barkensjö@ltvastmanland.se

ANNA NILSSON
Gävleborgs län
Tel: 026-15 50 81
anna.nilsson@lg.se

KATARINA NYGREN
Västernorrlands län
Tel: 060-19 12 26
katarina.nygren@sundsvall.se

ANNIKA KARLBERG
Jämtlands län
Tel: 063-15 33 58
annika.k.karlberg@jll.se

KARIN BRUNNEGÅRD
Västerbottens län
karin.brunnegard@logopedi.umu.se

ANNA-LENA DYNESIUS
Norrbottens län
Tel: 0970-195 50
anna-lee.dyn@telia.com

DIK-förbundet

DIKs förbundsstyrelse:

	ordförande	Tel (arb:)
Karin Åström Iko	ordförande	08-466 24 04
Karin Linder	vice ordförande	08-570 356 56
Martin Andrén		046-35 04 54
Sara Bengtzon		0708-22 38 76
Maj Eriksson		063-14 30 48
Hanna Holmqvist		070-799 84 93
Ingrid Höglind		0300-83 42 86
Ola Kellgren		090-17 18 02
Camilla Lundberg		0418-47 05 24
Inga Maj Lundmark		0736-25 45 84
Ylva Rosell		08-553 281 86
Kristin Rosenberg		040-34 31 86
Eva Westerberg		018-24 04 18

DELFORENINGSORDFÖRANDE:

ARK Owe Norberg	060-19 14 77
BF Maj Eriksson	063-14 30 48
Kulturfacket Anna Sjöberg	070-465 14 64
Informatörsfacket Sara Bengtzon	0708-22 38 76
SLOF Ingrid Kongslöv	040-683 07 15
SMF: Karin Linder	08-570 356 56
Statliga chefsgruppen Stefan Boman	08-519 554 76

JOURHAVANDE OMBUDSMAN:

kopplas via växel
må-tors 09.00-15.00 (lunchstängt 12.15-13.00), fre 13.00-15.00 08-466 24 00

MEDLEMSÅRENDEN:

Susanna Leijthoff	08-466 24 07
Lena Tiberg	08-466 24 08
Britta Westin	08-466 24 90

ANNONSER, DELFORENINGAR:

Caroline Kejnemar 08-466 24 11

FÖRBUNDSREKTÖR:

Åke Lindström 08-466 24 38

INFORMATION:

Karin Nørby	chefredaktör DIK-forum	08-466 24 06
Jon Stenbeck	tjänstledig	
Henrik Alfredsson	webbredaktör	08-466 24 09
Britt Marie Häggström	senior advisor	08-466 24 02
Anders Regnell	grafisk formgivare/informatör	08-466 24 23

HANDLÄGGARE :

Sara Andersson	informatör	
Linnéa Lilja	studenter/projektledare	08-466 24 10
Bo Westas	utredning	08-466 24 05

OMBUDSMÄN:

Catharina Guthartz	kommun, M-län utom Malmö, Lund Helsingborg, N-län Halmstad, Hylte Laholm kommun	0431-873 55
Gunilla Johannesson	arbetsmarknad och förhandl. Stockholms läns landsting	08-466 24 03
Hans Kyrö	förhandl. privat, kommun, landsting, AB kommun, C, U, X samt kyrkan	08-466 24 35
Mira Lavikko	förhandl. privat, kommun, landsting, AB-län privat, AC, Y	08-466 24 16
Sara Luthander-Hallström	förhandl. statlig sektor hela landet, endast kontaktmyndigheter	08-466 24 27
Anna Steen	förhandl. landsting, kommun, privat, G, H, K, M-län kommun för Malmö, Lund och Helsingborg, statlig sektor hela landet, ej kontaktmyndigheter	08-466 24 30
Lars-Erik Svelander	BD, D, E, F och I-län delar av N-län Falkenberg, Varberg, Kungsbacka och Z-län samt kyrkan	08-466 24 67

Kansliledning och övriga gemensamma resurser för DIK, Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter & Naturvetareförbundet:

VD och FÖRHANDLINGSCHEF:

Åke Lindström		08-466 24 38
Maria Klingemo	sekreterare	08-466 24 37

CENTRALA FÖRHANDLINGAR & UTVECKLINGSFRÅGOR:

Ulf Björkstrand	chefsförhandlare	08-466 24 22
Ingrid Blomqvist	sekreterare	08-466 24 25
Lars Fagerstedt	direktör	08-466 24 29
Ulrika Larsson	utvecklingschef	08-466 24 12
Helena Nicklasson	projektledare	08-466 24 36
Lennart Sandström	ombudsman	08-466 24 21

ADMINISTRATION:

Ing-Marie Enmalm	redovisning	08-466 24 78
Bo Jernberg	redovisning, personaladmin.	08-466 24 73
Per Lagerberg	fastighet, inköp, vaktmästeri	08-466 24 14
Johan Lilja	datatekniker	08-466 24 71
Elisabeth Lindgren	redovisning	08-466 24 77
Annika Marshall	reception	08-466 24 00
Marie Norin	kanslist	08-466 24 19
Anneli Åberg	datasupport	08-466 24 72

POSTADRESS: Box 760, 131 24 Nacka • BESÖKSADRESS: Planiavägen 13, Nacka • E-Post: kansli@dik.se • www.dik.se

TELEFON vxl: 08-466 24 00 • TELEFAX: 08-466 24 13

E-post till anställda på kansliet: fornamn.efternamn@dik.se

Inloggning för medlemswebben:

Användarnamn: Ditt medlemsnummer (se adressetiketten ovan)

Lösenord: Ditt personnummer utan bindestreck (ååmmddnnnn)

Månadens Logopedhistoria:

Emil 6 år kommer till mig för uttalsbedömning, tillsammans med mamma. Jag ska kontrollera sje-ljudet och visar en giraff.

Emil kommer inte på ordet.

Jag hjälper honom på traven och säger schi....

Han tittar blygt (undrande) fram och tillbaka på mig och mamma och säger tillslut "skitlång".

Kerstin Hill Svensson